

dalmatinskiportal.hr (naslovnica)

Naslovnica (naslovnica)

Najnovije (najnovije)

Vijesti (vijesti)

Sport (sport)

Život (život)

Hrvatska (hrvatska)

Video (video)

Hedonistika (hedonistika)

Ostale rubrike

Traži (trazilica)

(naslovnica)

Hrvatska u udžbenicima povijesti susjednih zemalja

Piše: Ivica Radoš

(kolumna/hrvatska-u-udžbenicima-povijesti-susjednih-zemalja)

Udžbenici bosanskih Srba:
'Hrvati su uništili Krajinu,
došli pred Banju Luku, a za
lošu sliku o nama krivi su

najnovije

najčitanije

2 h Vlada objavila nove cijene goriva
</energija-i-ekologija/vlada-objavila-nove-cijene-goriva/221950>

3 h NOVI DETALJI STRAVE U VARAŽDINU
Obitelj dva dana boravila u mjestu, dva dana u Zagrebu i dva dana u Splitu
</hrvatska/novi-detilji-strave-u-varazdinu-obitelj-dva-dana-boravila-u-mjestu-dva-dana-u-zagrebu-i-dva-dana-u-splitu/221949>

3 h FOTO/VIDEO Matej Čeko 'zagrijao' (buduće) studente na Adventu na kampusu

(<http://www.jacera-klima.com/>)

Haag, Hollywood i Angelina Jolie'

Podijeli 52

Analiziramo gradivo susjednih zemalja

Od Daytonskog sporazuma i 'priznanja' Republike Srpske kao entiteta u BiH, bosanski Srbi uče povijest (https://dalmatinskiportal.hr/sad udžbenike i nastavna sredstva iz Istočnog Novog Sarajeva.

Srbi su na Balkan, prema udžbenicima bosanskih Srba, došli početkom 7. stoljeća i 'zaposjeli prostor između Save na sjeveru i Jadranskog mora na jugu'.

Pozivaju se na bizantskoga cara od 945. do 959.

Konstantina Porfirogeneta. Međutim, u udžbeniku za 7. razred osnovne škole odmah daju do znanja da su su se 'u isto vrijeme, na Balkanski poluotok, zapadno od Srba, naselili Hrvati'.

Srbi i Hrvati su, kako piše u udžbeniku za 6. razred, zadržali svoja imena iz prapostojbine i takva imena dali prostoru na koji se se naselili.

'Za razliku od njih, pojedina srpska plemena dobila su naziv po geografskoj oblasti koju su naselili (Timočani, Dukljani, Neretvani).

Srbi Duklju, Travuniju, Zahumlje i Paganiju nazivaju srpskim zemljama. Tako se srpske zemlje protežu od rijeke Bojane do Cetine.

Dalmatinska
Energetska
Agencija

POSTAVLJANJE
FOTONAPONSKOG SUSTAVA
NA KUĆU ILI ZGRADU

(https://www.dea-sdz.hr/)

(https://www.vsb.energy/hr/hr/drustvo/u-hrvatskoj/)

ZELENO I MODRO
021 535 068
info@zelenoimodro.hr

(http://zelenoimodro.hr/)

(https://www.dalmacija.hr/zupanijazateh-je-tvoj-dom)

(https://dizajnist.com)

A između rijeka Neretve i Cetine bila je oblast plemena Neretljana, kojoj su pripadali i otoci Brač, Hvar i Korčula.

'S druge strane planinskog masiva u oblasti od Ibra, na istoku, do Vrbasa na zapadu, nalazila se Srbija'.

U poglavlju Južnoslavenske države od 7. do 12. stoljeća

Rade Mihaljčić u udžbeniku za 2. razred gimnazije

piše: 'Jezgra hrvatske države nalazimo u primorju,

između rijeke Cetine i planine Velebita...'

Radin udžbenik obrađuje i ustanak **Ljudevita**

Posavskog protiv Franaka 819.

'Tek 822., prilikom desetog vojnog pohoda, Franci su

skršili otpor ustanika. Ljudevit Posavski ostavi grad

Sisak i bježeći pođe k Srbima'.

Nije, naime, Ljudevit Posavski bježao Srbima nego u

Srb što je odavno historiografija dokazala.

Hrvatskoj u ranom srednjem vijeku udžbenik za 2. razred gimnazije posvetio je malo više od dvije stranice: stjecanjem nezavisnosti u odnosu na Franke i Bizant, ali i usponu kneza i kralja **Tomislava** i gubitku samostalnosti.

Autori udžbenika udžbenika za 7. razred osnovne škole (**Bojan Rastovac, Željko Žeželj**) raspisali su se o prvoj srpskoj vladarskoj dinastiji Vlastimirovićima. Utemeljitelj dinastije je **Vlastimir** koji je vladao u Raškoj od 830. do 851. (vjerojatno), ali o njegovim potomcima nema povijesnih vrela. Radi se, dakle, o čistom povijesnom konstrukt.

I u ovom udžbeniku se, naravno, svojata Paganija, koja je 'srpska kneževina između Neretve i Cetine' i koja se koja se opirala pokrštavanju.

Što se tiče slavenske kulture, pismenosti i arhitekture u ranom srednjem vijeku, sve je ili srpsko ili slavensko.

'Najstariji pisani spomenik u kome se vide tragovi srpskoga jezika jeste Marijino (Marijansko) evanđelje. Pisano je glagoljicom u 11. stoljeću.'

Kršćanstvo je, dakako, utjecalo i na arhitekturu i slikarstvo Slavena.

'Gradile su se crkve i manastiri. Iz ranog srednjeg vijeka najstarije crkve su crkva svetih Petra i Pavla u Rasu i crkva svetog Tripuna u Kotoru'.

U udžbeniku za 7. razred osnovne škole objavljena je i slika Bašćanske ploče 'kao najstariji sačuvani tekst na glagoljici' koju Hrvati vjekovima njeguju kao svoje posebno pismo.

Bosanski Srbi potpuno su posrbili i posvojili Humačku ploču, ispisanu zapadnom varijantom ćirilice (zvana bosančica ili hrvatska ćirilica) koju nazivaju 'starosrpskom ćirilicom s primjesom od pet glagoljaških slova'.

'Humačka ploča je jedna od najstarijih spomenika rane srednjovjekovne pismenosti Srba u Hercegovini', piše u udžbeniku.

U gimnazijskom pak udžbeniku (2. razred), autora **Rade Mihaljčića** u lekciji Pokršćavanje Srba i drugih južnih Slavena i njihova kultura nešto je objektivniji opis glagoljice.

'Hrvati su je vjekovima čuvali i njegovali kao svoje posebno pismo. Ono se održalo u sjevernim, primorskim krajevima i na otocima. Svećenici koji su crkveni obred vršili na narodnom jeziku i pri obredu se koristili knjigama pisanim na glagoljici, nazivali su se glagoljaši'.

U njegovom udžbeniku objavljena je i fotografija Bašćanske ploče.

A slavenski 'najznačajniji umjetnički spomenici ranog srednjeg vijeka' za autora Radu Mihaljčića su crkve:

'Grad Zadar je krasila crkva svetog Donata, Kotor crkva svetog Tripuna, a Ohrid crkva svete Sofije'.

Kad je posrijedi srednjovjekovna banovina i kraljevina Bosna, nju se u svakom pogledu pokušava 'srbizirati', poseže se za neutemeljenim argumentima.

U osnovnoškolskom udžbeniku (7. razred) u lekciji Povijest Bosne od Kulina (1180.-1204.) do bana do Stjepana I. Kotromanića (1290.-1314.) i Stjepana II. Kotromanića (1322. -1353.) - Stjepani su preimenovani u Stefane.

'Stefan I., kad su Ugri osvojili Bosnu, 'sklonio se kod svoga tasta, kralja Dragutina'.

Kralj **Dragutin Nemanjić** bio j, naime, srpski kralj od 1282. do 1216.

U ovom kontekstu uopće se ne spominju hrvatski banovi i velikaši **Šubići** niti kao banovi niti kao 'gospodari' Bosne jer se ta slika ne uklapa u srpski

konstrukt povijesti.

Stefana II. naslijedio je **Tvrtko I. Kotromanić**

(1352.-1391.)

'U manastiru Mileševi se 1377. godine krunio 'sugubim vijencem' (dvostrukim vijencem) za kralja Srba i Bosne. Sa kraljevskom krunom preuzeo je i neke običaje države Nemanjića. Tako je, poput njih, Tvrtko svome imenu dodao vladarsko ime Stefan'.

Radi se o iskonstruiranoj priči s Tvrtkom, kojem je inače majka **Jelena Bribirska** iz obitelji Šubić. I Tvrtko se nije okrunio kraj Mileševa nego u mjestu Mile pokraj Visokoga 26. 10. 1277.

Krunjenjem je postao 'kralj Srbijem, Bosni, Primorju, Humskoj zemlji, Donjim Krajem, Zapadnim Stranama, Usori i Podrinju'. Tvrtkovu titulu 'kralj Srba i Bosne' Srbi uzimaju kao dokaz kao da je Bosna srpska zemlja. Kad su se do 1390. Tvrtku podvrgli neki dalmatinski gradovi i otoci, on je uzeo naslov 'kralj Raške, Bosne, Dalmacije, Hrvatske i Primorja', što se u tim udžbenicima ne spominje.

Udžbenici Republike Srpske (i Srbije), kako osnovnoškolski tako i srednjoškolski, veliki prostor posvećuju 'slavenskom' (ni u kojem slučaju hrvatskom!) gradu Dubrovniku. Srpska djeca u BiH u osnovnoj školi uče o Dubrovniku na četiri stranice, a u udžbeniku Rade Mihaljčića za 2. razred srednje škole srednjovjekovnom Dubrovniku je posvećeno čak pet stranica.

'Sigurno je, međutim, da je pored Vizantijskog naselja koji su nastanjivali Romani – Gaguziona i Epidaurusa, niklo i slavensko naselje Dubrovnik, tako nazvana po dubravi (šumi)... Dubrovnik kao privredno i kulturno središte privlačilo bogate i poslovne ljude iz unutrašnjosti. Općina je istaknute ljude iz srednjovjekovne Srbije i Bosne primala za svoje građane'.

U odnosu na srbijanske udžbenike iz Beograda bosanski su malo oprezniji u opisu Dubrovnika kao srpskog grada.

'Iako je bio okružen srpskim zemljama, Dubrovnik nikada nije priznao srpsku vlast. U periodu od 11. do 15. vijeka, Dubrovčani su u nekoliko navrata ratom i kupovinom mira od srpskih i bosanskih vladara, ali i njihovih osionih velikaša, branili svoju nezavisnost', uči se, uz ostalo, iz udžbeniku za 7. razred osnovne škole, autora Bojana Rastovca i Željka Žeželja.

Habsburškom monarhijom i Vojnom krajinom, što je bitno za Srbe, bave se udžbenici za 3. razred gimnazije i 8. razred osnovne škole.

U povijesti za 3. razred gimnazije (autori **Mirjana Trbojević, Mira Đaković**) posebna je lekcija Srbi u Habsburškoj monarhiji i Vojnoj krajini, njenom nastanku i naseljavanju Srba.

Naime, nakon što je Hrvatski sabor je 1527. na saboru u Cetingradu priznao vlast Habsburgovaca, od novih vladara očekivala se pomoć u borbi s Osmanlijama. Hrvatske zemlje postale su dio obrambenog sistem Habsburške monarhije.

'Na opustjele prostore Ugarske, Hrvatske i Slavonije', kako piše u gimnazijskom udžbeniku, 'naseljavaju Srbe stočare i tako stvarali obrambeni prostor koji je vremenom organiziran kao vojna institucija. Vojna krajina je teritorijalno bila odvojena od Hrvatske i stavljena pod upravu Dvorskog ratnog vijeća sa sjedištem u Grazu... Hrvatsko plemstvo nije se mirilo s tim i nastalo je nepovjerenje'.

U istom udžbeniku posvećene su i tri stranice Dubrovniku i mletačkoj Dalmaciji. Bave se poviješću Dubrovnika, razvoju gospodarstva, umjetnosti, kulture, uvijek se naglašava da su Dubrovčani Slaveni.

U lekciji Revolucija 1848. (udžbenik za 3. razred gimnazije) djeca uče o tome kako su Hrvati i Srbi došli u sukob s vođama mađarske revolucije, poput **Lajosa Kosutha** i drugih, koji su odbili srpske i hrvatske nacionalne zahtjeve, hrvatske za većom samostalnošću i srpske za autonomijom Srpske vojvodine. Hrvati i Srbi su se tada zbog zajedničkog interesa podržavali.

U udžbeniku za 8. razred prostor je posvećen Ilirskom pokretu i **Ljudevitu Gaju** te revoluciji 1848./49.

Posvećen je veliki prostor banu **Jelačiću** i srpskoj Majskoj skupštini, održanoj u Srijemskim Karlovcima 1848. koja se, zbog razlaza s Mađarima, odlučila za osnivanje Srpske vojvodine i ujedinjenje s trojedinom Kraljevinom Hrvatskom, Slavonijom i Dalmacijom.

No, kad je došlo je do sukoba s Mađarima, Hrvati i Jelačić stali uz carski dvor koji je na kraju izigrao, uostalom, kao i Srbe. Zanimljivo, o Jelačiću nema ni riječi u srbijanskim udžbenicima izdanim u Beogradu.

Kad je u pitanju 20. stoljeće, prije ovogodišnjeg početka školske godine, velike kontroverze je izazvao udžbenik za 9. razred osnovne škole autora **Dragiše D. Vasića**, profesora Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci.

Udžbenik se bavi 20. stoljećem u kojem je, uz ostalo, veliki prostor posvećen stvaranju Jugoslavije, krizi parlamentarizma u Kraljevini SHS, pa u tom smislu hrvatsko-srpskim odnosima, HSS-u i Stjepanu Radiću.

Za nerješavanje 'hrvatskog pitanja' autor želi podijeliti odgovornost između Srba i Hrvata te piše:

'Prevlast srpskog građanstva u državi ispoljavala se u dinastiji Karađorđevića, većini u skupštini i vladi, kao i u nižim organima vlasti te u vojsci. Međutim, hrvatskog građanstvo bilo je privredno moćnije. Zagrebačke i druge hrvatske banke, povezane sa stranim kapitalom, upravljale su mnogim bankama i

industrijskim poduzećima u Vojvodini i BiH. Pod njihovom kontrolom bile su dvije trećine novca u državi.'

Atentat na Radića i ostale HSS-ovce opisan je u svega dvije-tri rečenice sa zaključkom: 'Ogorčenje većine hrvatskog naroda bilo je ogromno'.

Ipak, ni atentatu na kralja **Aleksandra** u Marseillesu nije posvećen veliki prostor za razliku od sporazuma **Cvetković-Maček** i stvaranja Banovine Hrvatske 1929., čemu i Srbi u BiH posvećuju veliku pažnju.

Posebno je poglavlje u Vasićevom udžbeniku je 'Nezavisna Država Hrvatska i njena politika genocida nad Srbima, Jevrejima i Romima'.

Tome su posvećene četiri stranice. Objavljene su fotografije susreta **Hitlera** i **Pavelića**, zagrebačkog nadbiskupa **Alojzija Stepinca**, fotografija **Diane Budisavljević** i jedan protužidovski plakat iz vremena NDH.

Za razliku od srbijanskih udžbenika kojima piše da je broj stradalih u Jasenovcu 700.000, u udžbenicima bosanskih Srba taj broj je manji.

'Prema procjeni Zemaljske komisije za utvrđivanje zločina, koja je djelovala u Hrvatskoj nakon rata u Jasenovcu su ustaše ubile između 500 i 600 tisuća ljudi', piše Vasić.

Za njega 'Rimokatolička crkva je sudjelovala u državnom programu uništenja srpskog naroda' s tim da 'najveću odgovornost snosi Alojzije Stepinac'.

U Republici Srpskoj preporučuje se povijesni atlas, izdavača Intersistem kartografija iz 2016., u kojem je na stranici 117. objavljena i karta genocida i terora nad Srbima u NDH za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Takvu praksu imaju gotovo svi povijesni atlasi srpske provenijencije posljednjih desetljeća. Želi se po svaku cijenu hrvatski narod prikazati kao 'genocidan'.

Udžbenici Republike Srpske bave se i životom u socijalističkoj Jugoslaviji. Kad su kultura, masovna kultura i sport u pitanju, za oko zapada, da su (u udžbeniku za 8. razred osnovne škole) 'najzaslužniji' **Ivo Andrić, Emir Kusturica**, Bijelo dugme i nogometni klub Crvena zvezda.

U istom udžbeniku Propast Jugoslavije i ratovi za jugoslavensko naslijeđe obrađeni su na samo nekoliko stranica.

'U kolovozu 1991. manji sukobi između hrvatskih snaga i pobunjenih Srba prerasli su u rat. JNA je pokušavala da razdvoji sukobljene strane. Međutim, **Tuđmanova** vlast blokirala je njene kasarne po hrvatskim gradovima. U takvim okolnostima, JNA, u kojoj su ostali uglavnom srpski i crnogorski vojnici, borila se za izvlačenje svojih jedinica iz okruženja i obranu srpskih oblasti'.

Словеније. Био је то, у суштини, крај Титове Југославије, завршетак сукоба у Словенији постигнут је посредовањем Европске заједнице међу супротстављеним странама. Тиме је започела интернационализација југословенске кризе.

У ратовима за насљеђе Југославије, од чланица Европске заједнице (од 1993. године Европске уније), Србе је једино помагала православна Грчка. Уједињена Немачка, привредно и политички најјача држава овог савеза, здушно је подржала сецесије Словеније и Хрватске. Те римокатоличке земље помагао је и утицајни Ватикан. Русија, и сама у тешкој кризи, није снажно подржала српску страну. САД су у почетку југословенске кризе наступале резервисано, али су касније преузеле главну улогу. Оне су комбинацијом дипломатије, економске блокаде и војних удара на српске земље пресудно утицале на исходе ратова.

Обим и вријеме ратова за југословенско насљеђе увелико су контролисали свијетски моћници. Након завршетка сукоба у Словенији, рат је у другој половини 1991. године вођен у Хрватској. Потом је пренијет у БиХ од 1992. до 1995. године. Следила је буна Албанаца на Космету и агресија НАТО-а на Савезну Републику Југославију 1999. године. На крају, оружани сукоб је вођен и између Македонаца и Албанаца 2001. године.

Рат у Хрватској

На првим вишестраначким изборима у Хрватској 1990. године побједила је Хрватска демократска заједница (ХДЗ). Њен вођа био је **Франо Туђман**. Новим уставом из децембра 1990. године Србима је укинут статус конститутивног народа. То је значило да Хрватска више није била република Хрвата и Срба, већ само Хрвата, а да су Срби национална мањина. Сличност наступа и политике нове власти са политиком НДХ изазивала је код Срба страх од новог геноцида. Њиховом организовању приступила је Српска демократска странка (СДС), предвођена Јованом Рашковићем. Срби су у крајевима које су већински настанивали (сјеверна Далмација, Лика, Банија, Кордун, западна Славонија, источна Славонија, Барања и западни Срем) отказали послушност Туђмановој власти и створили своје аутономне области.

У августу 1991. године, мани сукоби између хрватских снага и побуњених Срба прерасли су у рат. ЈНА је покушавала да раздвоји сукобљене стране. Међутим, Туђманова власт блокирала је њене касарне по хрватским градовима. У таквим околностима, ЈНА, у којој су остали углавном српски и црногорски војници, борила се за извлачење својих јединица из окружења и одбрану српских области.

Срби у Хрватској су децембра 1991. године прогласили своју државу под именом **Република Српска Крајина (РСК)**. Њен главни град био је Книн. Рат у Хрватској примирен је јануара 1992. године. За разлику од РСК, **Република Хрватска је међународно призната** за државу. Југословенска војска се повукла из РСК, чија је територија стављена под заштиту мировних снага Организације уједињених нација (ОУН).

Непознате ријечи

интернационализација – придавње или признање интернационалног карактера нечему.
статус – правни положај.
конститутивни – уставни; основни, битни.
касарна – атрада у којој стално станује војска.

Франо Туђман (1922–1999), први председник осамосталне Хрватске. У Другом свијетском рату био је партизан. Послије рата напредовао је до чина генерала ЈНА. Послије повлачења из ЈНА, писао је историјске радове у којима је, између осталог, умањивао злочине над Србима и Јеврејима у НДХ. Хапшен је и осуђен због националистичког дјеловања. Био је оснивач и вођа Хрватске демократске заједнице, најзначајније политичке странке у Хрватској.

Застава Републике Српске Крајине

Uz fotografiju o Tuđmanu piše:

'U Drugom svjetskom ratu bio je partizan. Poslije rata napredovao je do čina generala JNA. Poslije povlačenja iz JNA pisao je povijesne radove u kojima je, između ostalih, umanjivao zločine nad Srbima i Židovima u NDH. Hapšen je i osuđen zbog nacionalističkog djelovanja'.

Objavljena je fotografija **Milana Tepića** (1957.-1991.) kojega Srbi tretiraju kao narodnog heroja.

'Kao major JNA je 29. rujna 1991. odbio predaju, žrtvujući svoj život, digao u zrak vojno skladište u Bedeniku kod Bjelovara. Tom prilikom poginuo je i vojnik **Stojadin Mirković** i nepoznat broj hrvatskih separatista. Predsjedništvo SFRJ je majora Tepića proglasilo narodnim herojem Jugoslavije', piše u Vasićevu udžbeniku.

A kako je pala republika Srpska Krajina?

'Koristeći vanjsku podršku i usamljenost krajiških Srba, hrvatske oružane snage su u operaciji 'Bljesak' svibnja 1995. zauzele zapadnu Slavoniju. U operaciji 'Oluja' kolovoza 1995. za nekoliko dana su zauzele sjevernu Dalmaciju, Liku, Kordun i Baniju. Republika Srpska Krajina je uništena. Njeno stanovništvo je pred hrvatskom vojskom je izbjeglo uglavnom u Srbiju. Baranja, istočna Slavonija i Srijem sporazumno su uključeni u sastav RH'.

U kratkom ulomku Posljedice ratova za jugoslavensko naslijeđe navodi se u Vasićevom udžbeniku da je, prema podacima UN-a, u BiH u ratu poginulo 102.622 osobe, a u ratu u Hrvatskoj 17.469.

Rat je završio tako da je iz 'Hrvatske izbjeglo i protjerano 450.000 Srba'.

Vasić ratove opisuje kao vjerske i nacionalne, a zločine svih vojski je izjednačio kako bi se smanjila srpska odgovornost.

'Mjesta masovnih zločina bili su: Srebrenica, Kozarac, Kazani, Krvavica, Ahmići, Pakrac, Ovčara, Medački džep. Najviše su bili razoreni gradovi: Vukovar, Sarajevo i Mostar. Još u toku rat u BiH ustanovljen je u Haagu Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju. Nerazmjerno veliki broj optuženih i osuđenih Srba u odnosu na ostale ratne strane pokazuje političke utjecaje na haški sud'.

Vasić, naravno, ne piše o tome tko je napadao gradove i tko je vršio etnička čišćenja na prostoru RH i BiH.

Na cijeloj stranici u tom udžbeniku piše o tome kako je u javnom mnijenju putem medija o Srbima stvarana negativna slika.

Navodi primjer hollywoodskih filmova: do 2011. je snimljeno 28 protusrpskih filmova, uključujući i 'Lov' u glavnoj ulozi s **Richardom Gereom** u kojem je 'Republika Srpska' prikazana kao 'zemlja zla'.

'Vjerojatno je najbolji primjer sotonizacije srpskog naroda predstavlja film **Angeline Jolie** U zemlji krvi i meda'. Ona je, prema Vasiću, tvrdila da je u ratu u BiH ubijeno 300.000 ljudi i silovano 50.000 Bošnjakinja.

Lekcija Građanski rat u BiH 1992.-1995., stvaranje Republike Srpske, obrađena je na samo tri stranice.

Objavljene su fotografije **Radovana Karadžića**, **Ratka Mladića** i **Alije Izetbegovića**. Karadžić i Mladić su prikazani kao branitelji srpstva i očevi Republike Srpske.

Za Radovana Karadžića (1945.), osim da je psihijatar, pjesnik i političar, piše da je 'kao osnivač i vođa Srpske demokratske stranke imao je izuzetno važnu ulogu u stvaranju Republike Srpske, čiji je bio prvi predsjednik. Vlasti Srbije su ga 20008. izručile Međunarodnom sudu u Hagu, koji ga je 2019. osudio na doživotni zatvor'.

A pukovnik JNA Ratko Mladić (1942.) je 'imao važnu ulogu u obrani Srba u Hrvatskoj 1991.'

'Kao general, bio je od 1992. do 1996. načelnik Glavnog štaba Vojske Republike Srpske. Vlasti Srbije su ga 2011. izručile Međunarodnom kaznenom sudu u Hagu'.

ГРАЂАНСКИ РАТ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (1992–1995). СТВАРАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ.

1. Шта је коалиција?
2. Када су одржани први вишестраначки избори у југословенским републикама?

Обнова парламентарне демократије у БиХ

Пад комунизма, обнова парламентарне демократије и расправе о будућности Југославије у Босни и Херцеговини били су посебно сложени због вишенационалног састава становништва. На вишестраначким изборима у БиХ 1990. године побједу су оствјериле националне странке. Срби су у већини повјерење дали Српској демократској странци (СДС), коју је водио **Радован Караџић**. Већина Муслимана гласала је за Странку демократске акције (СДА), коју је предводио **Алија Изетбеговић**. Хрватска демократска заједница (ХДЗ) била је углавном избор Хрвата. Франо Туђман је више пута мијенјао челине људе огранка ХДЗ у БиХ.

Питање будућности Босне и Херцеговине (1991–1992)

СДА, СДС и ХДЗ су послије избора без већих тешкоћа формирали заједничку власт. Проблем је настао када су Словенија и Хрватска прогласиле независност и када је отпочео рат у сусједству. Поставило се питање будућности БиХ. СДС је била за њеностанак у Југославији. СДА и ХДЗ су ради издавања БиХ из Југославије покушале да заобиђу вољу изабраних представника српског народа, притом не поштујући одредбе тада важећег устава. Зато су српски представници у власти организовали плебисцит новембра 1991. године, на којем је огромна већина Срба гласала за останак у Југославији. На основу плебисцита, Скупштина српског народа у БиХ 9. јануара 1992. године прогласила је Републику српског народа Босне и Херцеговине (од августа 1992. године зове се Република Српска). У међувремену су Срби дијелове БиХ које су већински настављали организовати у аутономне области. Већина Муслимана и Хрвата гласала је 29. фебруара и 1. марта 1992. за независност БиХ.

Радован Караџић (1945), психијатар, песник и политичар. Као оснивач и вођа Српске демократске странке имао је изузетно важну улогу у стварању Републике Српске, чији је био први председник. Власти Србије су га 2008. године изручиле Међународном кривичном суду у Хагу, који га је 2019. године осудио на доживотни затвор.

Непознате ријечи
плебисцит – одређивање народа путем општег гласања.

185

Историја за 9. разред основне школе

Ратко Младић (1942), као пуковник Југословенске народне армије, имао је важну улогу у одбрани Срба у Хрватској 1991. године. Као генерал, био је од 1992. до 1996. године начелник Главног штаба Војске Републике Српске. Власти Србије су га 2011. године изручиле Међународном кривичном суду у Хагу.

Алија Изетбеговић (1925–2003), правник, исламски теолог и политичар. У младости је био активан у прокомунистичкој организацији „Млади муслимани“, због чега је робијао послије Другог свјетског рата. Написао је Исламску декларацију, у којој се залажио за државу засновану на Курану, због чега су га комунистичке власти поново осудиле. Био је оснивач и вођа Странке демократске акције и председник Председништва БиХ.

Грађански рат у БиХ (1992–1995)

Вођа Муслимана Алија Изетбеговић у марту 1992. повукао је пристанак на план Европске заједнице (Кутилеров план), којим би се рат избјегла децентрализацијом БиХ. Тог мјесца су у западни Херцеговину и Посавину ушле јединице војске сусједне Хрватске. Упркос противљењу Срба, Европска заједница и САД су у априлу 1992. године признале независност БиХ. Тада се раширио рат са одликама међународног и међувјерског сукоба.

У грађанском рату у БиХ међусобно су ратовале војске Срба, Хрвата и Муслимана (од септембра 1993. називају се Бошњаци). Командант Војске Републике Српске (ВРС) био је генерал **Ратко Младић**. Муслимани/Бошњаци чинили су готово цијели састав Армије Републике Босне и Херцеговине (АРБиХ). У дијеловима БиХ гдје су имали већину, Хрвати су основали Хрватско вијеће одбране (ХВО). На основу споразума са Изетбеговићем или без њих, у рату је била ангажована и војска сусједне Хрватске. Муслиманима је највећа материјална и војна помоћ стизала из исламских земаља, укључујући и добровољце (муджахедини) који су укључивани у редове АРБиХ. Срби су се ослањали на помоћ СРЈ.

Иако малобројнија, српска војска у БиХ била је, нарочито у почетку рата, надмоћнија. Њој је припао велики дио наоружања Југословенске војске, која се након пријема БиХ у ОУН маја 1992. повукла у СРЈ. ВРС имала је обученије официре. Овладала је са око 70% територије БиХ. Највећи дио Сарајева контролисала је АРБиХ, док су мањи дио главног града и његова околина били под контролом ВРС. У мају и јуну 1992. године западни дио државе Срба у БиХ био је одвојен од источног дијела, а тиме и од СРЈ. Српска војска је операцијом „Коридор“ спојила та два дијела, а до октобра те године овладала је читавом Посавином (са изузетком Орашја). За то вријеме, пред непријатељима се повукла из долине Неретве.

Хрвати и Муслимани/Бошњаци били су неволни савезници. Њихов однос био је обилежан неповјерењем и сукобима, који су 1993. и 1994. године прерасли у међусобни рат. Хрвати су своје територије организовали у засебну заједницу, коју су прозвали Херцег-Босна. Они су од муслиманске/бошњачке војске углавном потиснути из средине Босне, док је Мостар подијељен. У Вашингтону је, под окриљем САД, марта 1994. године договорено стварање Федерације Босне и Херцеговине, састављене од кантона.

Амблем Војске Републике Српске

Амблем Армије Босне и Херцеговине

Попштамска марка издата поводом оснивања Херцег-Босне

Za Aliju Izetbegovića (1924.-2003.), pravnika, islamskog teologa i političara, piše: 'U mladosti je bio aktivan u protuhitlerovskoj organizaciji 'Mladi muslimani', zbog čega je robijao poslije Drugog svjetskog rata. Napisao je Islamsku deklaraciju, u kojoj se založio za državu zasnovanu na Kuranu zbog čega su ga komunističke vlasti ponovno osudile...'

Opisujući rat u BiH, navodi se u udžbeniku da su 'Hrvati i Muslimani bili su nevoljni saveznici', dok se završetak rata opisuje ovako:

'Odlučniji nastup SAD-a i promjene na frontovima u ljeto 1995. doprinijele su postizanju mira. VRS je u srpnju zauzela Srebrenicu i Žepu. U kolovozu je pala Republika Srpska Krajina. Avijacija NATO-a je u kolovozu i rujnu bombardirala položaje VRS, dok su ABiH, HVO i vojska Hrvatske osvojile južni dio Bosanske krajine i ugrozili Banju Luku...'

Nakon toga uslijedili su pregovori u Daytonu i potpisivanje mirovnog ugovora u Parizu.

Tekst je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

Podijeli 52

Ivica Radoš | 28. 11. 2024. | 21:40h

VAŠA REAKCIJA NA TEMU

Ludilo

▲

0

Baza

▲

4

Svašta

▲

4

Ah

▲

2

Užas

▲

18

[Traži \(trazilica\)](#)

[Twitter \(https://twitter.com/DalmatinskiP\)](https://twitter.com/DalmatinskiP)

[Facebook \(https://www.facebook.com/dalmatinskiportal\)](https://www.facebook.com/dalmatinskiportal)

[Marketing \(marketing\)](#)

[Kontakt \(kontakt\)](#)

[Impressum \(impressum\)](#)

[Pravila privatnosti \(pravila-privatnosti\)](#)